

બનામે ખુદા

ધી ન્યૂ ઈમ્પીરિયલ નાટક મંડળી.

ઝાંસીડી રાની

નાટકનો ટૂંક સાર તથા ગાયનો.

ડાયરેક્ટર—હોરાબજી એ. મેવાવાલા.

લેખક—

મુન્શી—“માઈલ”

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર—

નાટક મંડળીના માલિકો.

આવૃત્તી બીજી, પ્રત ૫૦૦૦.

મુબઈ

૧૯૨૪.

ક.મત ચા.મત

૧૨૪૫૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૭૬૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ઝાઝાઝા ૨૫૭૧.

વિષય ૬૪૬૮.૨૦૪ ૪૬૮

૧૮૬ પહેલાંનો ઇતિહાસ:—

રાણી લક્ષ્મીબાઇનો જન્મ પુણ્યધામ કાશીમાં ઇ સ ૧૮૩૬ ના વેશ્વર મહિનાની તા. ૧૯ મીએ થયો હતો તેના પૂર્વજો મૂળ તો કૃષ્ણાનદીને તીરે આવેલા વાઘ ગામના વતની હતા પરંતુ તેના આપના દાદા કૃષ્ણરાવ તામે, અમાત્ય ચક્રવર્તી પેશવાના રાજ્યમાં મામલતદારના ઓફિસર હતા. અને તેનો પુત્ર એટલે લક્ષ્મીબાઇના દાદા બલવતરાવ તામે પેશ્વા સરકારના સેનાપતિ પદપર ચડ્યા હતા બલવતરાવના બે પુત્રમાથી તેના જ્યેષ્ઠ (મોટા) પુત્ર મોરોપત પોતાના પિતા સાથે પુનામાં રહેતા હતા કે જેઓ ઉપર બાહરાવ પેશ્વાના ભાઇ ચિમાળ આપ્તાનો બહુજ પ્રેમ હતો ઇ સ ૧૮૧૮ ના જૂન મહિનાની ૩ જી તારીખે દ્વિતીય મહારાષ્ટ્ર યુદ્ધની સમાપ્તિ થઈ અને પેશ્વા બાહરાવે બ્રિટીશ સેના નાયક માલકમનુ શરણુ સ્વીકાર્યું સધિ પ્રમાણે બાહરાવે રાજનો ત્યાગ કરી વાર્ષિક આઠ લાખ રૂપીયાનુ પેન્શન લઈ વાનપ્રસ્થ લીધું ગવર્નમેંટે બીકુર (બ્રહ્મવર્ત) માં તેને એક જગીર આપી અને બાહરાવે સહુપરિવાર ત્યાં જઈવાસ કર્યો.

બાહરાવ પૂના છોડી બીકુર જતા, ચિમાળ આપ્તાએ કાશીવાસ કર્યો અને તેજ વખતે તેનો પ્રીતિપાત્ર મોરોપત તામે પણ સડપરિવાર તેની સાથે કાશીવાસી થયો કે જ્યાં તે ચિમાળના દીવાનનુ કામ કરતો અને ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ત્યાંજ લક્ષ્મીબાઇનો જન્મ થયો કે જેનુ પિયરમાં મનુષાઇ *નામ પાડામાં આવ્યું. મનુ ૩-૪ વર્ષની થતા જ તેની માતાનો સ્વર્ગવાસ થયો અને તેજ અરસામાં ચિમાળ આપ્તાનો પણ દેહાન્ત થયો તેથી મોરોપતે કાશી છોડી બીકુર જઈ બાહરાવનો આશ્રય લીધો બાલીકા મનુની રમતો અને અભ્યાસ એ તેના

---

* મહારાષ્ટ્રમાં રીવાજ છે કે લગ્ન પછી કન્યાનું નામ બદલવામાં આવે છે. મનુ ૧૪ સાસરાની લક્ષ્મી.

ભરિખ્યજીવનની સૂચના હતી. પેશ્વા બાજીરાવનો તેના તરફ રનેહ હતો. મનુ સદા બાજીરાવના દત્તક નાનાસાહેબ તથા તેના બાઈ રાવસાહેબ સાથે રમતી તેઓ ઘોડે ચડતા પોતે ઘોડે ચડતી, તેઓ તલવારના પટ્ટા ખેલતાં પોતે તલવારના પટ્ટા ખેલતી કોઇ કોઈ તાર સાહેલીઓને ભેગી કરી તેમની કેટલીકને દાસી બનાવતી, કેટલીકને અધિકારી નીમતી, અને કોઇ તેનો હુકમ ન માનતા તેને દડ અને સજા કરતી ભરિખ્યની રાણી આવી રીતે બાલપણુમાજ રાણીપદનો પાથો રોપતી અને બાઈમીજને દિવસે નાનાસાહેબને તિન્ક કરી તેની આરતી ઉતારતી દુહૈંવી બાઈ બહેન, આખરે બન્નેની એકજ દશા

બાજીરાવના અનુરોધથી ૧૮૪૨ ના વૈશાખ મહિનામા ઝાંસીના મહારાજા ગંગાધરરાવ સાથે ૮ વર્ષની બાલિકા મનુમાઈના લગ્ન થયા અને સાસરે તેનું નામ લક્ષ્મીબાઈ પાડવામા આવ્યું મોરોપત ઝાંસી સંસ્થાનનો એક સરદાર બન્યો.

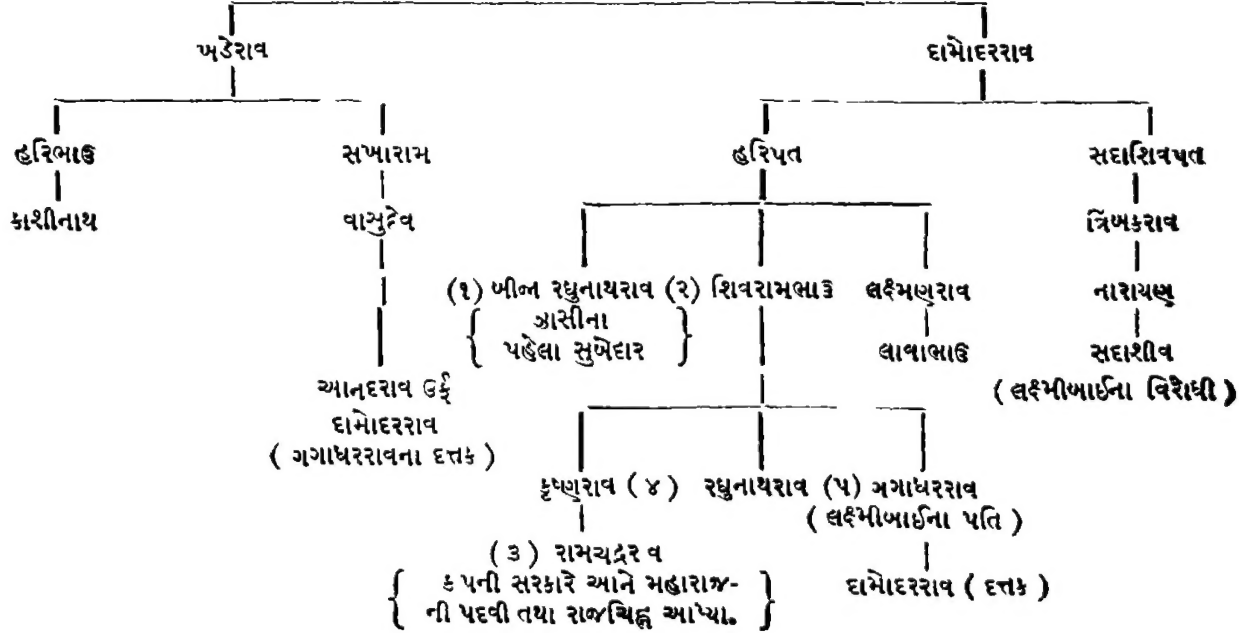
ઝાંસીના રાજવંશ

એ મૂળમા પેશ્વાનો આશ્રિત રાજવંશ હતો પરંતુ જ્યારે કુપની સરકારે પોતાની સત્તા ખુદેલખડમા જમાવવા માડી ત્યારે ઇ સ ૧૮૧૭ મા તે વખતના ઝાંસીરાજ રામચંદ્રરાવ સાથે બ્રીટીશોએ પહેલી સંધિ કરી અને તે સંધિપ્રમાણે તેમને વશપરંપરા ઝાંસીના હકદાર માલિક તરીકે ગણવામા આવ્યા. ઇ સ ૧૮૨૫ મા જ્યારે લૉર્ડ કોબર-મિયરે ભરતપુરના કિલ્લાને ઘેરા ઘાટ્યો ત્યારે મધ્યભારતમાના નાના પડિત નામના એક સરદારે વખતનો લાલ લઈ કાઢી સર કરવા મોટા સૈન્ય સાથે હુમલો કર્યો હતો તે વખતે મિત્ર તરીકે ઝાંસીરાજ રામચંદ્રરાવે ૪૦૦ ઘોડેસ્વાર ૧૦૦ પાયદળ અને ૨ તોપ સાથે કુપની સરકારને મદદ કરી, કાઢીનું રક્ષણ કર્યું હતું, અને તેના બદલામા હિન્દના ગવર્નર જનરલ લૉર્ડ મિલિયમ બેન્ટીને ઇ સ ૧૮૩૨ ની ૧૬ મી ડીસેમ્બરે ઝાંસી રાજબનના ખુદા દરબારમા રામચંદ્રરાવને મહારાજનો ખીતાબ તથા છત્રચામર વિગેરે રાજચિહ્ન અર્પણ કર્યા હતા. તેઓ ઇ. સ ૧૮૩૬ મા મરણ પામ્યા.

અંસી દરબારનું વંશવૃક્ષ.

મૂળપુરુષ

પહેલા રઘુનાથરાવ

(૬)

રામચંદ્રરાવને પુત્ર ન હતો એટલે તેનાં મૃત્યુ પછી તેના કુટુંબમાંથી ૪ (ચાર) દાવાદારો ઉભા થયા તેમાં ગવર્નર જનરલના એજન્ટે રામચંદ્રના પિતૃવ્ય રઘુનાથરાવને અધિકારી માની ઝાસીની ગાદી આપી. પરંતુ ત્રણજ વર્ષમાં પોતાની પાછળ પુત્ર ન મુકતા રઘુનાથરાવનો પણ દેહાંત થયો.

ઈ સ ૧૮૩૮ માં વળી દાવાદારોનો ઝગડો ઉભો થયો આ વખતે ગવર્નર જનરલ લૉડ એક્લેડે એક કમીશન નીમ્યુ આ કમીશનના મેમ્બરોએ પોતાની તપાસમાં રઘુનાથરાવના ભાઈ ગંગાધરરાવને ખરો હકદાર જણાવતા ક્રીટન ગવર્નમેન્ટે તેને ઝાસીનો હકદાર બનાવ્યો. આ ગંગાધરરાવ તેજ લક્ષ્મીનાથના પતિ આ ગંગાધરરાવ તેજ છેલ્લા મહારાજ. આ ગંગાધરરાવ પણ રામચંદ્રરાવ તથા રઘુનાથરાવ પ્રમાણે અપુત્ર જ હતા જે કે લક્ષ્મીનાથને એક પુત્ર જન્મ્યો હતો પણ તે જન્મતાજ મરણ પામ્યો અને ઈ સ ૧૮૫૩ માં ગંગાધરરાવ બીમાર થતા પ્રી હકદારનો ઝગડો ન જાગે માટે મહારાજ ગંગાધરરાવને પોતાના પિત્રાઈ વાસુદેવરાવના પુત્ર આનંદરાવને દત્તક લઈ તેનું નામ દામોદરરાવ પાડ્યું ત્યારથી આપણા નાટકની શરૂઆત થાય છે.

— — — — —

ઝાંસીકી રાની.

અંક પહેલો.

હથિર સ્તુતિ થયા બાદ.

પ્રવેશ પહેલો—મહારાજ ગંગાધરરાવ પોતાના પિત્રાધના એક બાળકને ઝાંસીના એસીસ્ટન્ટ પોલિટિકલ એજન્ટ મેજર એલીસની રૂબરૂ દત્તક લે છે ત્યાં વડી સરકારપર મોકલવાનો બલીતો એલીસને આપી તેને લક્ષ્મીમાધ તથા બાળકની બલામણુ કરે છે. ત્યાં ગાદીનો ઉમેદવાર સદાશીવ નારાયણુ છંછેડાએલો દાખલ થાય છે. એલીસ તેને કલકત્તાની રાહ લેવાનું કહી તોશન કરતો અટકાવે છે.

પ્રવેશ બીજો—સ્વભાવથી જ અંગ્રેજોપર ક્રોધે બળતા રાવ-સાહેબ અને તાતીયાટોપી મોરોપતને ઉસ્કેરવાની કાશીય કરે છે પરંતુ રાજનિષ્ઠ મોરોપત તેને દાતતોડ જવાબ આપી આલ્યો જાય છે એટલામાં ઉસ્કેરાએલો સદાશીવ દાખલ થાય છે તેને તેઓ પોતાનું હથિઆર બનાવે છે ત્યાં સિપાહી આવી મહારાજ ગંગાધરરાવના મૃત્યુના સમાચાર આપે છે જે સાબળી રાવસાહેબ તથા તાતીયા ટોપી રાજમહેલ તરફ જાય છે સદાશીવની બહી આ માયા સદાશીવને પાપકાર્યથી રોકવાને સમજાવે છે પરંતુ સ્વાર્થાન્ધ સદાશીવ તેના પણુ તિરસ્કાર કરી આલ્યો જાય છે.

પ્રવેશ ત્રીજો—અહિયાથી કોમીકની શરૂઆત થાય છે એક ષગ ધરમા અને એક ષગ કબરમા, એવા રાજસાહેબ ત્રણ બાયડીના મરણ પછી ચોથી લાવેલી રાણીની માસીઆઈ બેહેન ચમેલીપર આશક પડે છે અને પોતાના છોકરા તથા પૌત્રની સામે પ્રજેત થાય છે.

(૮)

પ્રવેશ ચોથો—વડી સરકારનો ખલીતાનો જવાબ ઝાંસી ખાલસાનો હુકમ. દરગારીનું ઉસ્કેરાતુ પલ્લુ લક્ષ્મીમાઇ તેઓને શાંત કરે છે

પ્રવેશ પાંચમો—અમેલી રાણી પાસે રાજની બેવકુશીની ફરિયાદ કરે છે અને રાણી ન માનતા તેને રાજની બેવકુશી નજરેનજર બતાવે છે

પ્રવેશ છઠો—લક્ષ્મીમાઇ દત્તક દામોદરરાવને જનોઇ દેવા માટે એક લાખ રૂપિયાની માગણી કરે છે માગણીનો ઇન્કાર. એલીસ પોતે મદદ કરવાનું વચન આપે છે.

પ્રવેશ સાતમો—સદાશીવને જમસુસ તરફથી બળવાની ખમર-તેમજ મોરોપત મારફતે રાણી અગ્રેજીને કીદનામા અનાજ પુરૂં પાડે છે એમ જણાવતું

પ્રવેશ આઠમો—અનાજ પહોચાડવા જતા મોરોપતને સદાશીવ પોતાના મદદગારોની મદદથી ઘેરે છે વખતસર એલીસ તથા લક્ષ્મીનું આવી પહોચવું અને ભ્રમમા પડેલા સિપાહીયોને સીધે રસ્તે દોરવા. સિપાહીયોના જવા બાદ બે બળવાખોરો છુપાઇને લક્ષ્મીમાઇ તથા એલીસ પર નીશ ન તાકે છે તેટલામા માયા આવી પહોચી તે બેઉને બચાવે છે.

(સીન ટ્રાન્સફર)

ઝાંસીનો કિલ્લો—યુદ્ધ—અને વિજ્ઞાન તરફ.

(સીન ટ્રાન્સફર)

ટુકડો

અંક બીજો.

પ્રવેશ પહેલો—ઝાંસી ઉપર ચઢી આવેલા ઓરછાના દિવાન નથેખાની રાણીને ખમર. લક્ષ્મીમાઇનું યુદ્ધપર ચઢવું.

પ્રવેશ બીજો—કેદ પકડાએલો સદાશીવ જેલ તોડી નાસી જાય છે

પ્રવેશ ત્રીજો—શુદ્ધા રાજને ઠગવા, રાણી પોતાના ખોટા મરણની ખમર ફેલાવવાની યુક્તિ રચે છે

પ્રવેશ એથો—રાણી લક્ષ્મીબાઈથી સીકસ્ત પામેલો નથેખા પોતાની નીચતા છુપવવા તે બાબતની ખબર લઈ જતા લક્ષ્મીબાઈના જમણે કંઈ કરી તેનો ખલીતો ફાડી નાખે છે અને લક્ષ્મીબાઈ બળવાખોર થઈ છે એવી ખોટી ખબર માણસ મારફતે એજન્સીમા મોકલાવે છે.

પ્રવેશ પાંચમો—નથેખાએ મોકલેલી ખોટી ખબરથી ઝાંસીપર ચઢી આવેલા સર હુરોજ તરફથી ખલીતો લઈ એલીસ આવે છે અને થઈ ગયેલી સમ ફેરનો ખુલાસો કરવા વગર હથિયારે સર હુરોજ પાસે આવવા લક્ષ્મીબાઈને સમજાવે છે પણ સાધુવેશે રહેલો સદાશીવ આ વગર હથિયારે બોલાવી કેદ કરી લેવાની તે લોકોની યુક્તિ છે એમ કહી દરબારીયોને ઉશ્કેરે છે લક્ષ્મી બળવાઈ તરીકે ખુદ્દી પડે છે સહ જતા દામોદરરાવને સુતેલો જોઈ સદાશીવ તેનું ખૂન કરવાનો વિચાર કરે છે પણ વખતસર માયા આવી પહોંચે છે અને દામોદરરાવને બચાવી લેય છે.

પ્રવેશ છઠ્ઠો—રાણીએ ઉઠાડેલા પોતાના મરણના ખોટા ખબરથી આનંદમા આવી ગયેલો ખુદો, પોતાના છોકરાનું માથું કરવાને બદલે પોતાનું જ માથું કરી ચમેલીને પરણવા તૈયાર થાય છે તે માટે બાપ દીકરા વચ્ચે તકરાર.

પ્રવેશ સાતમો—એલીસ અને રીચમેન્ડ. એલીસને શકપરથી નજર કેદ રહેવાનો હુકમ.

પ્રવેશ આઠમો—સર હુરોજની ઝાંસીપર ચઢાઈ. ઝાંસીનું પકડુ. લક્ષ્મીબાઈનું ભાગલું મોરોપતનું મૃત્યુ.

(સીન ટ્રાન્સફર.)

લક્ષ્મીની પુઠે પડેલું લશ્કર વફાદાર ઘોડો ખાઈ કુદી લક્ષ્મીબાઈને બચાવી લે છે.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ પહેલો—ગ્વાલીયરની ફતેહથી મદમા આવી ગયેલા રાવ-સાહેબ વીશે બાલણો વચ્ચે વાતચીત.

(૧૦)

પ્રવેશ બીજો—આનંદ અને જલસાના પડેલો રાનસાહેબ. સર હુ રોઝ ગાલીયરપર ચઢી આવ્યાની ખબર. પરંતુ મદમા બેશમ ચએલાની બેદરકારી ત્યાં લક્ષ્મીમાઇ આવી બેહોશને હાથ ઝાલી લડાઇના મેદાનમાં લઈ જાય છે.

(સીન ટ્રાન્સફર)

લડાઈમાં સાહેબનું પીઠ ખતાવી ભાગવું, વીરાગના લક્ષ્મીમાઈનું ધાયલ થવું, દામોદરરાવને માયને સોંપી લક્ષ્મીમાઈનું મરણ અને તેનો અમિસરકાર

પ્રવેશ ત્રીજો—જનને જમ્યાનો લોભ અને વરને કન્યાનો લોભ.

પ્રવેશ ચોથો—ખુદા રાજની ફજેતી ખાપ દીકરાની લડાઈમાં બે વાદરા લડે ત્યાં બીલાડી ખાપ તે ન્યાય પ્રમાણે ગુલામ ચમેલીને પરણી જાય છે ત્યાં કોમીકનો અંત આવે છે

પ્રવેશ પાંચમો—છટોરના રેસિડેન્ટ રીચમેન્ડ શેક્સપીઅર પાસે માયા દામોદરરાવને લઈ દાખલ થાય છે. એલીસ ચએલી ગેરસમ જીતીનો ખુલાસો કરે છે રીચમેન્ડ સરકારને કહી દામોદરરાવને પેન્શન બંધાવી આપવાનું વચન આપે છે

(સીન ટ્રાન્સફર)

સ્વર્ગથી રાજ થતા અને આશીર્વાદ વર્ષાવતા લક્ષ્મીમાઈનું દર્શન.

ફ્રેમ

ॐ શાંતિ. શાંતિ: શાંતિ

UDWADIA HOTEL.

Original & the oldest
Hotel in Bombay.

૬૦ વર્ષનું પુરાણ અને સર્વે કોમનું માનીતું બનીતું
પેસતનજી જીણાભાઈ

ઉદવાડીયા હોટેલ.

કાવસજી પટેલ તળાવવાળું

હાલમાં અમારું બદલેલું નીચેનું

નવું ઠેકાણું નોંધી રાખશો:—

ખેતવાડી ૧૦ મી ગલી, જે હાડેસ આગલ,

લાડકભાઈ બીલીંગ

ઉંચા પ્રકારના અને સ્વાદિષ્ટ ખાણું માટે આપ્યા

મુબઈમાં પકાયેલાં આ પુરાણું હોટેલ

માટે સીફારસની કરી જરૂર નથી,

અમારું ફક્ત નામજ કામની

બીનીનગીરી સમાન છે.

(૧૨)

નાટકના પાત્રો.

પુરુષ વર્ગ.

ગંગાધરરાવ . . . . . ઝાસીના છેલ્લા મહારાજ.
 દામોદરરાવ . . . . . ગંગાધરરાવનો દત્તક પુત્ર.
 નાનાસાહેબ . . . . . બાજીરાવપેશ્વાનો દત્તક પુત્ર
 રાવસાહેબ .. . . . નાનાસાહેબનો લઘુ
 તાત્યા ટોપી... .. , મેનાપતિ.
 મોરોપત . . . . . લક્ષ્મીમાઈના પિતા
 સદાશીવ . . . . . ગંગાધરરાવનો પિત્રાઈ
 મેજર એલીસ . . . . . ઝાસીના આ પો એજન્ટ
 રીચમ્ડ શેક્સપિયર . . . . . ઇદારના રેસીડન્ટ.
 હેસ્ટી..... } લૉર્ડ ડેલહાઉસી, માલકમ, સ્કીન વિગેરેના
 } સદેશા પુગાડનારૂ ૫૭ પાત્ર
 રાજા ... .. ગામવગરનો ચક્રમ રાજા
 ગોપાલરાવ .. .. . તેનો પુત્ર.
 ગુલાબરાવ..... . ગોપાલનો પુત્ર.
 બબ્બુવો.....રાજાનું પુછડું.

સ્ત્રી વર્ગ

લક્ષ્મીબાઈ . . . . . ઝાસીની વીરાંગના રાણી
 માયા . . . . . સદાશીવની લલી સ્ત્રી.
 રાની . . . . . ચક્રમ રાજાની ચોથી સ્ત્રી
 ચમેલી .... .. રાનીની માશીઆઈ બહેન.

વિગેરે વિગેરે વિગેરે.

સ્થળ—બુદેલખડ અને ગાલિયર હાલો.

ઝાંસીકી રાની.

મંગલાચરણ

—:૦:—

ગાયન

૧

સુત્રધાર } —
બાળાઓ

શ્રીકાન્ત પ્રભુમુ ચરન.

શાલી દાતા સ કટ હરન

દયાકી દૃષ્ટી જગપર છાઈ

સખ જન મહિમાતોરી ગાઈ

આપ વિરહ તારન તરન

ચહો હમ સમ સુખદ શરન: —ટેક૦

૨

બાળાઓ—

ધન્ય ધન્ય ભારતકે વીરનર વીરાગનાનારી

દેશકે સપૂત સંસારી:—ટેક૦

જહા કર્મવીર રઘુવર સમ હિતકારી

જહા ધર્મવીર ગૌતમ સમતાધારી

જહા વીર ચંડીકા ભારત પુત્રી કુષ્ટ દલનહારી

સત્ય રતી સીતા સન્નારી:—ટેક૦

(૧૪)

૩

સખીઓ—

આવો આવો સખી દેખો કયસા આનંદ હય જાયા
જયમે દનેગા દેવડી જાયા ન દકે ધા આયા:— ટેક૦

દોહા

ધાન્ય સીયકે સખી સ્વર્ણ કલશ જલધાર
દુગ જમાયે આગના મગન મય ઉપચાર
જુગ જુગ જીવે રાજ દુલારા પ્યારા — ટેક૦

૪

દામોદરરાવ—

જો રાજા રૈયનકો અપના તન જાને
જો રૈયન કે હિતમે અપના હિતમાને — ટેક૦
ધર્મ નિ નિ ઉર આને, ઉસે જગ દેવહી માને
રામચંદ્ર હરીશ્ચંદ્ર જનક મનુ
કૃષ્ણ મિષ્ટમ પાડાને સદ નીતિ મર્ગ દીખાયા
બીકૃમ પર દુખલજન જગજાને — ટેક૦

૫

ગાયેયા —

ક્યોન ગન ભઈ પીયા ન પુછે એક બાત
એકબન દુહા સકલ બનમન
એ માર્છ કારે ગરે હાર

૬

સહુલીઓ—

નટવર ન દજીકે લાલ રાસ ખેલનમે મેરી નથની ગઈ
મયલો દુહત હાર ગઈ (૨) — રાસ૦
લોગ કહે તુમ્હે દીન યાતુ કસ કે હો કાલ
બાહપકર મેરી ઝકઝોરી અયસે નીકુર ગોપાલ — નટવર૦

(૧૫)

ખીંચત સારી ઢીટ અનારી ઔર કહાવત બાલ
ક ચુકી કસ છોરત હય અર ચુમત મોરે બાલ (૧) -નંદવર

૭

માયા—

નાહી છોડુગી મંચ નીતિ ન્યાય.
કોઈ ખીપદ આવે પર
નહી સલ ધરમ સલ કરમસે દલુ, ચાહે જન જન્ય :—ટેક૦
અપની કહત કછુ ન સુમત ઠાનન નીત બચરભાવ
તજુ કયુ મયં શીર અપની ડગર—સતકરમ.

૮

અમેલી—

દેખો મેરે જોખનકી કેસી બહાર હૈ
જો આખે હૈ નરગીસતો છતીયા અનાર હૈ
ગાલોકી લાલીપે સદકે ગુલામ હૈ
મેરી કેસી રગીલી હૈ શાન
કોઈ દેખેયે આન, કરે તન મન કુરઆન,
અયસા આયા જોખનકા ઉભાર હય ૧-ટેક૦

૯

ગુલાબ—પ્યારી તેરી આખોમ્હે કયમા ખુમાર હય
અમેલી—પીયારે તરહદારપે છયા મેરા નીસાર હય
કાહે બનાઓ શરમાઓ લગ્નઓ જની
તેરે નૈનાકી લાગી કટાર દીલદાર

ગુલાબ—દીલગર પ્યારી મનહરનારી હમારીનું ૧-ટેક૦

૧૦

ગોપાલ—મારું ધુસસા

રાજ—અરરરરર.

ગુલાબ—તીકલે જૂસા.

અખુબો—ઉપરસે જુતી લગે રોચાર.

(૬૬)

ગુલાબ—કહાં નજર લખાઈ ચકુલ.

ગોપાલ—મત ગભરાઓ રસકે ગુલ.

રાજ—એ ગુલ હય તો મય ખુલખુલ.

ખયુવો—વાહ વાહ વાહ :

:-ટેક ૧

રાજ—મુઝસા નૌશા બાકા તીરછા હુઠોગે પર કહીં ન પાઓ.

ચમેલી—ખુડેપનમે યે ઇલ્લત રખતે કુચ્છતો દીલમેં શરમાઓ.

ગોપાલ—ખુડે ખુસટ જલ્દી મરકે. અત્તમ તો સમશાનમે જાઓ.

ખુડહા—મરતેદમના છોડુંગા ચમેલી મેરીજાં બેટા ખયુવા, કયુ ઠીક હય

ખયુવા—જી હાં.

ના ! -ટેક ૦

૧૧

નાચનારીઓ—

પનઘટવા મય કયસે જાઉં સખી

ધીટ લગરવા રોકત ટોકત કયસે નજર ખચાઉ હા સખી. -ટેક ૦

દોહા.

આખ રસીલી મહલરી તાપર અજન સાર

તનબેધે મન છીનવે. મોહન જાદુગર

લાજ ન રાખે એકહુ ન માને જીત દેખો ઉતઠારો

મારે કકરીયા, ફારે ગગરીયા મંચ મુઝા શરમાઉ હાસખી:-ટેક ૦

૧૨

ચમેલી—

એ...તોરે નયનાને જાદુ ચલાયા લુલાયા પ્યારે સાજના

તુમખીન બાલચા જ્યા કલપાએના

પીયા પ્યારે દરસ દીખલાએના

-ટેક ૦

પ્યારી સૂરત દીખલાઇએ, મેરે દીલકે કરાર, મેરી જાન.

મય હુ કુરમાન. તોપે હરઆન

બાકીતોરી શાન પ્યારે દિલજાન જીકે અરમાન.

આઓ મીલ જાઓના મોહે તરસાઓના.

:-ટેક ૦

રાની—ભૂદી ઘોડી એ લાલ લગ્ગામ ધૂલ પડી

રાજા—જહાં રગ જમા કે જે હાય આન ખડી

બાબુવો—જ્યસે સોનેમે લોહકી પારો કીલ જડી

ગુલાબ—બુઢાપેમેં શજેતી જે હાય લાનત પડી

રાજા—મરકર કહાંસે આઈ મેરી ખાલા

અમેલી—નીકલે ઇસ્કા મુરદા ખારીતાલા

રાજા—મારો ના તુમ મય હું નાજો પાલા

ગુલાબ—આઈ નાની તમયે મતલમ ટાલા

રાજા—લોલાલાલા, મય હું બલા,

બાબુવો—વાહરે ખાલા, મેહન લાલા

રાની—તેરા હો મુહ કાલા

ગુલાબ—બુઢેઆવા અમતો સુધરો મુહપર કાલીખ આયેગી કયુ

રાજા—બચપનકી જે આદત પડ ગઈ ધીરે ધીરે જાયેગી ?

બાબુવો—અ હા

.—૨૬૦

સખીઓ—

એ .મહિમા હય સમજગ રામનામકી

ચિતમે રાચે નેહા લાગે મનપરસે

.—૨૬૦

ધ્યાન ધરે અખીયાં છમ નીરખે

જપે નામ માધલ હરખે—નેહા લાગે

.—૨૬૦

(૧૬)

અંક બીજો.

૧૫

રાની—

લાજ રખો, પ્રભુ હમ તુમરી શરન.

સુધ સુધ બીસર ગયો હમરો મન :—ટેક૦

રાજકો બૌજહય સીરપરભારી

પાસ કો અતુકુલ ન સાધન. :—ટેક૦

૧૬

રાની—

મારૂં દુશ્મનકો રહેજનકો લુગીમન

કહેદે જાકે અખ્ગરસે ખ જરસે જનવારસે ખુ મરસે —ટેક૦

દેખુ'ગી મકકારો તુમહે તેકુગી સર અઘ્યારો

ચીર સીના જનલુ મય પાપીકી.

તલવારસે દેખુ ગી બદગાહર તેરા જઓહર પાપી — ટેક૦

૧૭

અમેથી —

બાલે જોમનાપે ડાયો નજરીયાના

બેગર કરોના

ગુલાબ—

આવોજી ડરોના :—ટેક૦

પ્રેમપીયાના દિખલા કર રિર નાહક કયુ તરસાના હો

અમેલી—

થોડા પીના પેટ ન ભરના વરના બૈદ સુલાના હો

તાને દેકર હમકો ના તડપાના

ગુલાબ—

હમકોબી ના કલ્પાના

અમેલી—

ચલો જાવોજી જાઓ નટખટ

ફૂટી બૈયા મોરી કલૈયા ધરોના

—ટેક૦

(૧૬)

૧૮

ઠાસીયાં—

રાજા મોરે ધારો મુખડો ચંદા જયસો પ્યારો લાગે (૨)
ગોરા રૂપ રસીલા—

દોહા.

રાજકુંવર અલખેલડા સુદર ચદ્રસમાન
શાતી દાયક ચિત્તકા પ્યારા જીવન પ્રાન —ટેક૦

૧૯

રાજા—ઘોડા મંગાઓ

બબુવો—ગધા મંગાઓ

રાજા—દુલહન સમકે લાઓ દૂલહા તૈયાર હય .—ટેક૦

મંગલ ગીત ગાઓ જાઓ મ ઉપકો ગરજાઓ

બબુવો—મ ઉપકી લકડીસે પિતા બનાઓ જાઓ

રાજા—પડધર્મ મંગાઓ લાઓ, બચુગલ બજાઓ આઓ,

બબુવો—બાજો ગાજો ગીરવી હય એ બેરી બજાઓ !—ટેક૦

---

(૨૦)

અંક ત્રીજો.

૨૦

આલેખો—૨.

હલવા ખાયે' લકુ ખાયે
દુધમલાઈ મીઠાઈ જલેખી ખાએ ગે
ખરશી પેડા શકકરપારા
હલવા સોહન ખજલા ખુરમા
દુધપાક પુરી રબડી ખાળ
ઐર સેવ સમોસા હો તાળ
ખુબ હાથ ચલે ઐર પેટભરે'
ચલો ચલનેમે' કયો દર કરે:—

૨૬૦

૨૧

નાયનારી—

શ્લોક.

કસમ ખુદાદી મેનુ સોના લગને તેછ વેકરનય જોર તીગાને
નાજુક બદન તે મારે છમકા મેરે રોદે નયન નીમાને
જયસી વેતન મેરે લગી તેનુની લગેતો તૂ જાને
જન મોહમદા દીલ ઓથે દૈય જીથે અગલાવી કદર પજાને
હો ન ઈશક દીયા ગદલાની બદલે રાજનદે
ઇશક સુખલડા લોકા બાને જીસતન લાગે સોતન જાને—
રેદીયા બોત નીસતજાની બદલે રાજનદે—ટેક૦
આપતો દુર ચલયુ વે રાજા તખત હજારેનું
મગર કીસનુવે ઘદલાની બદલે રાજનદે—ટેક૦

૨૨

૧૨તોં સખ—

સજની મડપ છાયો આગના
આજ બધાધરે ગાઓ મ ગલરાગ

(૨૧)

મંડપ છાયો અગિના—

ફલહા ફલહન દોનો સુહાવને

જોડી સજતીરે વાકો અખડ સુહાગ —મંડપ

૨૩

સખ

ઉલઝન સુલઝન સુલઝી સારી ગાઓ મુખારક્યાદ,

સજતી જોડી મીલ ગઇ વાકો રામ રખે આપ્યાદ

ગુલામ—જો લિયાહી, ફલહન પાઈ, મનકી લાઈ, હય બર આઈ;

બબુવો—હિલમીલ મળ ખુશીયામે મગન ચે લટક ગયા ખુડહા,

રાજ—તૂબી રહા, મયાબી રહા, ચે ટપક પડા,

ચમેલી—દાદા પૌતી મય તુમ્હારી,

બબુવો—ચે તુમ્હારીમ;

સખ—છોડો મે અખ ગીલાકી ખાત,

ચમેલી—આ ઓ મીલાઓ હાતમે હાત,

સખ—હીલકે મીલકે નાઓ ગાઓ આઈ બર મુર—

Printed by D R Mitra at the Manoranjan Press 3 Sandhurst Road,
Bombay 4, and Published by MIRZA, M CASSAMBHAY Proprietor
the New Imperial Natak Mandal, Grant Road, Bombay
